

можності на ринку праці. Популяризація та підвищення рівня цифрової освіти залишаються актуальними і в умовах воєнного часу. Виправданим є залучення населення України для здобуття цифрових навичок через бібліотечні установи.

Н. Тюркеджи

СПЕЦІАЛІЗОВАНІ WEB-РЕСУРСИ З ПИТАНЬ ВПРОВАДЖЕННЯ АСИСТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

N. Tiurkedzhy

SPECIALIZED WEB RESOURCES ON IMPLEMENTATION OF ASSISTIVE TECHNOLOGIES

Брак знань та поінформованості представників бібліотечно-інформаційної сфери діяльності України про техніко-технологічні та програмно-апаратні пристрої, які забезпечують фізичну та цифрову безбар'єрність людям з особливими потребами залишається нагальною проблемою та перешкодою для обслуговування цієї категорії користувачів. Виявлення локун у знаннях про асистивні технології, які дозволяють оптимізувати сервісну складову бібліотек, є важливим кроком на шляху до розробки безбар'єрної стратегії діяльності на основі використання спеціалізованих допоміжних технологій.

До широкомасштабного вторгнення російської федерації на територію України, кількість людей з інвалідністю становила понад 2,7 млн. Від початку 2022 р. ця цифра збільшилася ще на 100 тисяч та прогнозовано має зрости. Цей факт актуалізує впровадження асистивних технологій у діяльність документно-інформаційних структур. Завдяки активній державній політиці, розробка механізмів впровадження та використання асистивних технологій різними установами має стати уніфікованою, що спростить ці процеси для бібліотек зокрема.

14 квітня 2021 р. розпорядженням Кабінету Міністрів було затверджено Національну стратегію зі створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 р. Це важливий документ позначає різноманітні ініціативи, направлені на усунення бар'єрів у різних сферах життя, а також доводить ефективність впровадження асистивних технологій. 15 лютого 2023 р. на засіданні Ради безбар'єрності Міністерство культури та інформаційної політики України представило свій флагманський проект «Інформація без бар'єрів» на 2023–2024 рр., який має розв'язати проблему доступу до суспільно важливої інформації для всіх категорій населення. На жаль, у відкритих джерелах не було згадки про роль бібліотеки у цих трансформаційних процесах. Однак, бібліотеки мають стати осередком безбар'єрного доступу до інформації. Є багато прикладів у діяльності сучасних бібліотек, які на ентузіазмі співробітників розробляють проекти та втілюють їх у своїй роботі. Серед них можна виокремити Львівську сенсотеху, Запорізьку міську публічну бібліотеку та інші.

Зрозуміло, що під час пандемії та воєнного стану складно говорити про фізичне втілення програм із забезпечення інклюзивного простору в бібліотеках. Разом з тим, вище згадані виклики показали, що одним із пріоритетних напрямів діяльності бібліотеки є забезпечення доступності у віртуальному просторі. Для цього має бути створений майданчик із повною інформацією щодо інструментарію для її втілення.

Провівши моніторинг різноманітних каналів інформації, було виявлено кілька корисних сайтів. Серед них:

– **ІнваФішки** (<https://invafishki.info/>) — не просто спеціалізований магазин для людей з інвалідністю, але й добірка ідей та порад для них, які допомагають полегшити повсякденне життя. Контент зручно структуровано за категоріями: житло, здоров'я, комунікація, пересування, предмети та побут, робота та дозволя, самообслуговування. «Сайт ІнваФішки призначений для людей із пошкодженням спинного мозку, їх близьким та фахівцям з фізичної терапії, ерготерапії та інших осіб дотичних до теми реабілітації».

– **Ініціатива Доступно.UA** (<https://dostupno.ua/>). У межах ресурсу розповідають про життя людей з інвалідністю, активно працюють над поширенням географії доступних локацій в Україні шляхом створення однойменної мапи. Ведуть рейтинг доступності міст, щорічно проводять Форум доступності, а також консультують та надають рекомендації із забезпечення зручності та безбар'єрності різноманітних установ та локацій в Україні.

– **ДивоГра** (<https://www.dyvogra.com/uk/>) — соціальне підприємство, де не тільки розробляють та видають продукцію для розвитку мовлення у людей з розладами аутистичного спектра (РАС) та мовленнєвими порушеннями. На основі наукових досліджень у галузі асистивних технологій, альтернативної та додаткової комунікації займаються розробкою цифрових рішень для реабілітації мовлення. Безкоштовно надають методичні рекомендації та проводять лекції.

– **EnableMe UA** (<https://www.enableme.com.ua>) — «повний сучасний довідник з будь-яких питань інвалідності та дружне ком'юніті для українців з ментальними розладами, хронічними захворюваннями та різними групами інвалідності». Серед іншого, ведуть рубрики, присвячені доступності та мобільності, а також допоміжним технологіям. Надають інформацію не тільки про виробників в Україні, але й про спеціальне програмне забезпечення, яке покращує якість життя людей з інвалідністю.

– **Всеукраїнська громадська організація людей з інвалідністю по зору «Генерація успішної дії»** (<http://gud.org.ua/>) — «основною метою діяльності організації є сприяння у реалізації і захисті прав та законних інтересів людей з інвалідністю по зору, сприяння їх повному включенню до всіх сфер життя суспільства». Зокрема надають інформацію, яка розкриває особливості організації вебдоступності, а також перелічують інструменти, які можна для цього використати. Також інформують про онлайн-бібліотеки з безкоштовними аудіокнигами.

Проаналізувавши вищезазначені платформи, можна висувати, що в Україні відбувається поступовий розвиток процесу забезпечення безбар'єрного доступу. Завдяки ухваленій Національній стратегії зі створення безбар'єрного доступу, активізуються документно-інформаційні структури, забезпечуючи доступність для всіх категорій відвідувачів. Проте без затвердженої державної програми складно шукати необхідні асистивні технології через відсутність єдиного ресурсу, який би вмщував максимально повну інформацію щодо наявних техніко-технологічних та програмно-апаратних допоміжних технологій.

Серед виявлених українських сайтів спостерігається висвітлення вузькогалузевої інформації, яка присвячена конкретним порушенням та вадам. Це ускладнює пошук рішень для забезпечення універсального дизайну та інклюзивного простору в бібліотеках зокрема. Але наявність подібних ресурсів говорить про те, що це є перспективним напрямком для розвитку єдиної платформи, яка буде містити весь спектр інформації, для ознайомлення з інструментами забезпечення безбар'єрного доступу до документно-інформаційних структур зокрема.